

Garis panduan Pengurusan Jenazah Islam Dari Aspek Kesihatan

Disediakan oleh:

**Cawangan AIDS/STD
Kementerian Kesihatan Malaysia
dengan kerjasama
Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
Jabatan Agama Islam Negeri
dan
Majlis Agama Islam Negeri**

**Edisi ke 2
Tahun 2002**

Garis panduan Pengurusan Jenazah Islam Dari Aspek Kesihatan

Disediakan oleh
Cawangan AIDS/STD, Kementerian Kesihatan Malaysia
dengan kerjasama
Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
Jabatan Agama Islam Negeri dan
Majlis Agama Islam Negeri

Edisi Kedua
Tahun 2002

Penasihat

Dato' Dr. Faisal bin Hj. Ibrahim
Cawangan AIDS/STD, KKM

Penyunting

Dr. Rohani Bt Ali
Cawangan AIDS/STD, kkm

Drakata

Assalamualaikum,

Bilangan kematian akibat HIV/AIDS terus meningkat setiap tahun dan bilangan ini akan terus meningkat pada masa akan datang. Selain dari HIV/AIDS terdapat juga lain-lain penyakit berjangkit seperti Hepatitis B yang boleh menjangkiti pengendali jenazah sekiranya langkah pencegahan tidak diambil.

Bagi tujuan di atas, pada tahun 1997 satu garispanduan Pengurusan Jenazah Islam dijangkiti HIV/AIDS dan pada tahun 1999 Garispanduan Pengendalian Jenazah Islam Dari Aspek Kesihatan telah dikeluarkan untuk diguna pakai oleh semua pengendali jenazah.

Satu mesyuarat telah diadakan bersama Pakar Pathologi dan Virologi, JAKIM, Jabatan Agama Islam serta Majlis Agama Islam Negeri bagi membincangkan isu-isu berkaitan pengendalian jenazah yang selaras dengan kehendak agama serta mengurangkan stigma terhadap keluarga mereka. Hasil dari mesyuarat di atas garispanduan tersebut telah dikemaskini dengan mengambil kira fakta-fakta yang sedia ada dengan kerjasama semua pihak yang terlibat seperti di atas. Garispanduan ini juga merangkumi pencegahan lain-lain penyakit berjangkit selain dari penyakit HIV/AIDS.

Diharapkan garispanduan ini dapat digunapakai bagi membantu pengendali jenazah mengamalkan langkah-langkah pencegahan serta melindungi diri mereka dari jangkitan kuman dan virus merbahaya.

Wassalam.

DR. SHAFIE BIN OUYUB
Pengarah Kawalan Penyakit
Kementerian Kesihatan Malaysia

KANDUNGAN

Kata Aluan	iii
Prakata	iv
Kandungan	v
1.0 Pengenalan	1
2.0 Keperluan Langkah Pencegahan Jangkitan di kalangan Pengendali Jenazah	2
3.0 Langkah Pencegahan Menurut Ajaran Islam	3
4.0 Pengurusan Jenazah Islam Secara Umum	3
4.1 Penyediaan Peralatan Pengendali Jenazah	3
4.1.1 Peralatan Memandikan jenazah	3
4.1.2 Peralatan Mengkafankan Jenazah	4
4.2 Cara Memandikan Jenazah	4
4.3 Mengkafankan Jenazah	6
4.4 Menyembahyang dan Mengkebumikan Jenazah	7
5.0 Pengurusan Jenazah Orang Islam Yang Mengidap Penyakit Berjangkit	7
5.1 Langkah Pencegahan Yang Perlu Diambil	8
5.1.1 Pemilihan Pengendali Jenazah	8
5.1.2 Peralatan Perlindungan Yang Diperlukan	9
5.1.3 Cara Memandikan Jenazah	10
5.1.4 Pembuangan Air Mandian Jenazah	12
5.1.5 Mengkafan dan Menyembahyangkan Jenazah	12
5.1.6 Mengkebumikan Jenazah	13
5.1.7 Langkah Pencegahan Setelah Selesai Mengendalikan Jenazah	14
6.0 Pengurusan Jenazah Islam Yang Tidak Diketahui Status Kesihatan	14
7.0 Kesimpulan	14
Jawapan Kemusykilan Yang Sering Dikemukakan	15
Ringkasan Tatacara Pengurusan Jenazah Islam	21
Daftar Istilah	24
Rujukan	25
Senarai Nama Peserta	26

GARISPANDUAN PENGURUSAN JENAZAH ISLAM DARI ASPEK KESIHATAN

1.0 Pengenalan

Mikroorganisma patogenik merupakan kuman merbahaya yang boleh menyebabkan penyakit apabila ianya menjangkiti tubuh manusia. Diantara kuman tersebut adalah bakteria, virus dan parasit. Kuman ini boleh didapati di dalam berbagai cecair tubuh manusia seperti darah, air mani, cecair faraj, najis, air kencing, kahak, nanah, air mentuban dan lain-lain.

Darah dan cecair tubuh seseorang yang mengandungi kuman merbahaya mampu menjangkiti manusia lain sekiranya ia berjaya memasuki tubuh manusia tersebut. **Kuman ini boleh memasuki tubuh manusia melalui pecahan atau luka pada permukaan kulit, lapisan mata, mulut, saluran pernafasan dan saluran pemakanan.**

Jenazah juga berkemungkinan mempunyai kuman merbahaya yang boleh mengancam kesihatan pengendali jenazah sekiranya kuman tersebut berjaya memasuki tubuh mereka yang mengurus serta mengendalikan jenazah. Oleh yang demikian adalah menjadi tanggungjawab setiap pengendali jenazah supaya mengambil langkah-langkah pencegahan yang sewajarnya bagi menghalang diri mereka daripada dijangkiti kuman merbahaya seperti yang tersebut di atas.

Pada masa kini di Malaysia masih belum ada lagi kes jangkitan HIV/AIDS yang dikesan disebabkan kecuaiannya semasa mengendalikan jenazah. Walau bagaimanapun langkah-langkah pencegahan perlu diambil supaya perkara tersebut tidak berlaku.

2.0 Keperluan Langkah Pencegahan Jangkitan di Kalangan Pengendali Jenazah

Setiap pengendali jenazah perlu menyedari hakikat bahawa setiap jenazah yang dikendalikan berkemungkinan dijangkiti kuman. Oleh yang demikian, langkah-langkah pencegahan jangkitan perlu sentiasa diikuti bagi melindungi diri pengendali jenazah dari dijangkiti kuman seperti kuman penyakit kelamin, HIV, Hepatitis dan lain-lain penyakit berjangkit.

Langkah-langkah pencegahan ini perlu diamalkan **kerana kita tidak tahu samada jenazah yang dikendalikan mempunyai kuman yang merbahaya**, melainkan telah dimaklumkan oleh pihak kesihatan ataupun kaum keluarga simati kepada pengendali jenazah.

Pengendali jenazah perlu melindungi bahagian tubuh badan mereka yang mungkin terdedah kepada jangkitan seperti lapisan mata, rongga mulut dan permukaan kulit yang luka, pecah atau terkoyak terutama di bahagian tangan yang bersentuhan dengan jenazah. Membersihkan anggota badan yang tercemar terutamanya tangan sebaik sahaja selesai mengendalikan jenazah adalah perlu bagi mengelakkan jangkitan.

3.0 Langkah Pencegahan Menurut Ajaran Islam

Langkah pencegahan yang disarankan ini tidak bercanggah dengan ajaran agama Islam, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

"Jangan kamu campakkan diri kamu ke arah kebinasaan".
(surah Al Baqarah ayat 195)

dan Hadis Nabi Muhammad SAW dalam kaedah-kaedah pengambilan hukum dalam Islam menyebutkan bahawa:
"Tidak boleh membahayakan diri sendiri dan tidak boleh pula membahayakan diri orang lain".

4.0 Pengurusan Jenazah Orang Islam Secara Umum

Adalah menjadi fardhu kifayah ke atas orang-orang Islam yang hidup menguruskan jenazah orang Islam dengan melaksanakan empat perkara berikut iaitu;

- i. Memandikan
- ii. Mengkafankan
- iii. Menyembahyangkan
- iv. Mengkebumikan

4.1 Penyediaan Peralatan Pengendalian Jenazah

4.1.1 Peralatan Memandikan Jenazah

- i. Air mutlak
- ii. Bekas air/ baldi
- iii. Takungan mandian jenazah
- iv. Sarung tangan getah/plastik

- v. Sarung tangan kain
- vi. Kain penutup jenazah
- vii. Apron plastik
- viii. Gunting atau pisau
- ix. Air mawar
- x. Kapur barus secukupnya
- xi. Daun bidara, serbuk cendana
- xii. Sabun mandi/akar sintok
- xiii. Kapas
- xiv. Penapis atau kain jarang
- xv. Putik kapas / batang mancis/lidi – sebagai alat penyugi
- xvi. Timba / gayung
- xvii. Dulang

4.1.2. Peralatan Mengkafankan Jenazah

- i. Kain putih
 - pakaian jenazah
 - 5 utas tali pengikat jenazah
- ii. Gunting
- iii. Kapas
- iv. Serbuk cendana/ Kapur barus/ minyak wangi
- v. Piring/ dulang
- vi. Tikar

4.2 Cara Memandikan Jenazah

Memandikan jenazah orang Islam perlulah mengikut hukum syarak sebagaimana yang diterbitkan oleh Jabatan Agama Islam Negeri:

- i. Pengendali jenazah hendaklah menggunakan sarung tangan bagi melindungi tangan mereka daripada dicemari oleh kuman merbahaya yang mungkin menyebabkan jangkitan.
- ii. Jenazah disalin dengan kain yang lebar untuk menutupi tubuhnya.
- iii. Pengendali jenazah mesti memastikan dan membuang benda-benda yang menghalang air dari sampai kepada anggota jenazah seperti getah, plaster, pewarna kuku dan sebagainya.
- iv. Diwudukkan jenazah sama seperti orang yang hidup.
- v. Sunat didahulukan dengan niat memandikan jenazah dan di mulakan dari sebelah kanan.
- vi. Mulakan dengan menjirus jenazah dengan air bidara serta mengosok-gosok tubuh badan dan membuang kotoran dan najis yang ada pada permukaan luar tubuh.
- vii. Bersihkan semua najis yang keluar dari dalam tubuh jenazah yang meliputi dubur, kemaluan, hidung, telinga dan mulut.
- viii. Jirus dengan air mutlak ke serata tubuh badan sehingga diyakini betul-betul bersih dan diakhiri dengan air kapur barus.

- ix. Air mandian jenazah perlulah dibuang dengan teliti kerana ianya mungkin dicemari oleh kuman berbahaya. Air mandian perlu disalurkan ke dalam longkang atau lubang bagi dilupuskan.
- x. Lapkan jenazah dengan kain yang bersih dan kering dan disumbat rongga tubuhnya dengan kapas.
- xi Salinkan dengan kain yang bersih dan diusung keluar dari tempat mandi

4.3 Mengkafankan Jenazah

Bagi mengkafankan jenazah cara-caranya adalah berpandukan kepada panduan yang diterbitkan oleh Jabatan Agama Islam Negeri. Langkah-langkah yang perlu dijalankan adalah seperti berikut:

- i. Letakan jenazah yang telah dibawa keluar dari tempat pemandian di atas kain kafan yang telah sedia terbentang.
- ii. Letakkan kapas keseluruhan badannya terutama pada bahagian anggota sulit.
- iii. Bagi jenazah uzur yang mengeluarkan cecair, bendalir, darah atau terdapat luka kudis pada permukaan tubuh, jenazah perlu dibalut dengan plastik jernih/lutsinar yang lembut selepas lapisan pertama. Ini bertujuan agar ia tidak mencemari tempat sembahyang dan juga semasa mengusung mayat.

- iv. Sebelum menutup muka jenazah, sebaiknya berilah peluang kepada keluarga si mati untuk melihat buat kali terakhir.
- v. Ikat jenazah dengan 5 utas tali yang telah disediakan dari tepi kain kafan.

4.4 Menyembahyangkan dan Mengkebumikan Jenazah

Cara jenazah disembahyangkan adalah mengikut hukum syarak yang bersesuaian dengan panduan yang diterbitkan oleh Jabatan Agama Islam Negeri-negeri.

5.0 Pengurusan Jenazah Orang Islam Yang Mengidap Penyakit Berjangkit

Pengurusan jenazah orang Islam yang mengidap penyakit berjangkit adalah ditakrifkan sebagai jenazah pesakit yang telah disahkan atau disyaki mengidap penyakit berjangkit seperti di lampiran A

Bagi kematian berjangkit di rumah, pihak keluarga simati perlu memaklumkan kepada pihak berwajib seperti polis, Pegawai Kesihatan Daerah berkenaan seperti yang diperlukan oleh undang-undang. Waris simati juga perlu memaklumkan kepada mereka yang terlibat dalam pengendalian jenazah agar langkah-langkah pencegahan dapat dilaksanakan.

5.1 Langkah Pencegahan Yang Perlu Diambil

Langkah-langkah pencegahan perlu diambil oleh pengendali jenazah untuk melindungi mereka dari dijangkiti kuman merbahaya adalah seperti berikut:-

5.1.1 Pemilihan Pengendali Jenazah

Pemilihan pengendali jenazah adalah seperti langkah pengendalian umum tetapi faktor-faktor berikut perlu diberi keutamaan:-

- i. Pengendali jenazah harus dihadkan kepada bilangan yang sekecil mungkin, sebaik-baiknya tidak melebihi empat (4) orang.
- ii. Pengendali jenazah sebaik-baiknya dari kalangan ahli keluarga atau mahram si mati dan petugas/ pegawai masjid yang terlatih dalam mengendalikan jenazah dari aspek pencegahan penyakit berjangkit.
- iii. Memastikan setiap pengendali jenazah tidak mengalami sebarang luka, kudis atau permukaan kulit yang pecah atau terkoyak. Sekiranya mereka mengalami keadaan sedemikian dan ingin turut serta mengendalikan jenazah, maka mereka perlu melindungi permukaan tersebut dengan balutan kalis air (waterproof dressing). Mereka yang mengalami penyakit kulit seperti ekzema, dermatitis dan sebagainya adalah tidak digalakkan mengendalikan jenazah.

5.1.2 Peralatan Perlindungan Yang Diperlukan

Pada asasnya, peralatan yang digunakan semasa mengendalikan jenazah adalah sama seperti pengendalian jenazah umum. Namun begitu, beberapa peralatan tambahan diperlukan seperti di bawah:-

Peralatan Tambahan yang dimestikan

- i. Bahan peluntur yang mengandungi bahan sodium Hypochloride seperti Kloroks
Satu (1) bahagian bahan peluntur dibancuh dengan 9 bahagian air mutlak bagi menjadikannya larutan peluntur dengan kepekatan 1:10.
- ii. Baldi tambahan untuk
 - bancuhan bahan peluntur,
 - pakaian jenazah yang telah digunakan
 - peralatan yang tercemar.
- iii. Besen untuk merendam kapas di dalam larutan peluntur.
- iv. Takungan mandi/Plastik tebal (sekiranya tidak terdapat takungan mandi)
- v. Alatan yang boleh berfungsi sebagai pemegang kapas.

Peralatan yang digalakkan

- i. Alat pelindung mata
Pengendali jenazah adalah digalakkan memakai alat pelindung mata bagi melindungi mata mereka daripada percikan darah atau cecair semasa memandikan jenazah. Sekiranya tidak memakai cermin mata maka pemandian jenazah perlu dilakukan dengan berhati-hati supaya tidak berlaku percikan darah/cecair atau air mandian ke bahagian muka para pengendali jenazah.
- ii. Alat pelindung hidung dan mulut (mask)
Peralatan ini mampu menghalang percikan masuk ke dalam mulut atau hidung.
- iii. Kasut but

NOTA

- i. Apron plastik, sarung tangan getah, kasut but getah dan "mask" disediakan berdasarkan jumlah pengendali jenazah yang terlibat.
- ii. Pengendali jenazah hendaklah memakai sarung tangan yang kalis air dan seelok-eloknya memakai 2 lapis. Ini bertujuan sekiranya lapisan luar terkoyak, masih ada satu lagi lapisan yang masih berfungsi.

5.1.3 Cara Memandikan Jenazah

Secara amnya cara-cara memandikan jenazah adalah seperti panduan yang diterbitkan oleh Jabatan Agama

Islam Negeri. Namun demikian terdapat beberapa penambahan di dalam memandikan jenazah yang mengidap penyakit berjangkit bagi mencegah pengendali jenazah dari dijangkiti kuman.

Cara-cara memandikan jenazah adalah seperti berikut:-

- i. Pengendali jenazah perlu memakai 2 pasang sarung tangan getah, apron plastik dan digalakkan untuk memakai kasut but, alat pelindung mata, hidung dan mulut.
- ii. Menyediakan bancuhan peluntur (klorok) dengan larutan 1:10 yang disediakan di dalam 3 buah baldi dan 1 buah basin.
- iii. Jenazah diletakkan di dalam takungan mandian mayat. Sekiranya tidak terdapat tempat khas, mayat diletakkan ke atas alas plastik tebal.
- iv. Rongga mulut, telinga, hidung serta faraj dibersihkan dan disumbat dengan kapas yang telah direndam dengan larutan peluntur (kloroks) dengan menggunakan alat pemegang. Langkah ini perlu dilakukan terlebih dahulu sekiranya terdapat darah atau cecair yang sentiasa terkeluar dari rongga-rongga tersebut setiap kali jenazah dialih kedudukannya untuk dimandikan.
- v. Jenazah kemudian dicuci dan dimandikan dengan larutan peluntur (klorok) 1:10.

- vi. Jenazah kemudian dimandikan seterusnya mengikut hukum syarak.
- vii. Sekiranya rongga-rongga seperti mulut, telinga, hidung atau faraj ingin dibersihkan semula, ianya boleh dilakukan dengan kapas yang telah direndam dengan larutan peluntur (klorok) dan menggunakan alat pemegang kapas (forceps) atau alatan lain yang telah disediakan.
- viii. Lapkan jenazah dengan kain bersih yang kering dan rongga tubuhnya perlu disumbat dahulu dengan kapas yang telah direndam peluntur (klorok) dan kemudian diikuti dengan kapas kering.
- ix. Salinkan dengan kain yang bersih dan diusung keluar dari tempat mandi.

5.1.4 Pembuangan Air Mandian Jenazah

Air mandian jenazah perlu dibuang dengan mengalirkannya ke dalam longkang atau lubang bagi dilupuskan.

Kawasan pemandian jenazah seperti lantai serta dinding yang tercemar oleh air mandian perlu dicuci dengan menggunakan larutan klorok (1:10) dan dibilas dengan air secukupnya.

5.1.5 Mengkafankan dan Menyembahyangkan Jenazah

Langkah-langkah mengkafankan dan menyembahyangkan jenazah adalah seperti panduan yang diterbitkan oleh

Jabatan Agama Islam Negeri mengikut hukum syarak. Langkah tambahan semasa mengkafankan jenazah adalah:

- i. Pengendali jenazah hendaklah memakai sarung tangan getah semasa mengkafankan jenazah yang mengalami pendarahan, lelehan cecair atau permukaan tubuh yang tidak utuh.
- ii. plastik lutsinar/tanpa warna yang lembut perlu diletakkan selepas lapisan pertama kain kafan bagi mengelakkan darah atau cecair badan meresap keluar sehingga ke lapisan luar kain kafan.
- iii. Penggunaan beg mayat tidak diperlukan untuk urusan pengangkutan dan pengkebumian jenazah.

Jenazah yang telah dikendalikan dengan sempurna, boleh disembahyangkan di masjid, surau dan di rumah, seperti jenazah Islam yang lain.

5.1.6 Pengkebumian Jenazah

Pengkebumian jenazah adalah sama seperti pengkebumian jenazah secara umum dengan mengikut panduan dari Jabatan Agama Islam Negeri.

Penggunaan sarung tangan getah tidak dimestikan semasa jenazah dikebumikan.

Penyediaan liang kubur bagi mengkebumikan jenazah adalah seperti yang terdapat di dalam buku panduan Jabatan Agama Islam Negeri.

Serbuk klorin tidak perlu ditaburkan ke dalam liang kubur.

6.1.7 Langkah Pencegahan Setelah Selesai Mengendalikan Jenazah

Pengendali jenazah harus memastikan tangan dicuci sehingga bersih dengan menggunakan sabun sebaik sahaja selesai mengendalikan jenazah. Sebaik-baiknya pengendali jenazah perlu mandi menyucikan diri selepas mengendalikan jenazah bagi membersihkan diri dari sebarang kuman yang mungkin mencemari tubuh mereka semasa mengendalikan jenazah.

Barang-barang kepunyaan pengendali jenazah dan simati yang tercemar dengan darah atau cecair hendaklah direndam dengan larutan peluntur (1:10) selama 20-30 minit sebelum digunakan semula atau ditanam.

6.0 Pengurusan Jenazah Orang Islam Yang Tidak Diketahui Status Kesihatan.

Pengurusan jenazah orang Islam yang tidak diketahui status kesihatan digalakkan mengikut cara pengurusan jenazah orang Islam yang mengidap penyakit berjangkit. Ini adalah bertujuan untuk langkah-langkah pencegahan.

7.0 Kesimpulan

Garispanduan ini merupakan langkah pencegahan yang ditujukan kepada semua pengendali jenazah. Setiap pengendali jenazah perlu menyedari bahawa jenazah yang dikendalikan berkemungkinan dijangkiti kuman merbahaya. Oleh itu, garispanduan ini adalah bertujuan untuk melindungi para pengendali jenazah daripada dijangkiti kuman tersebut.

JAWAPAN KEPADA KEMUSYKILAN YANG SERING DIKEMUKAKAN

Soalan 1

Mengapa klorok digunakan dalam air mandian jenazah yang telah dijangkiti oleh penyakit berjangkit?

Jawapan:

Klorok adalah sejenis jenama bahan peluntur yang mengandungi 'Sodium Hypochloride'(NaHClO₃). Bahan ini berperanan untuk memusnahkan kuman seperti kuman HIV dan Hepatitis. Ia mudah didapati di pasaran.

Soalan 2

Bagaimana larutan peluntur ini bertindak memusnahkan kuman tersebut?

Jawapan:

Apabila bahan peluntur bercampur dengan air ia akan menghasilkan klorin. Klorin ini bertindak sebagai agen pemusnah kuman tersebut.

Soalan 3

Selain dari Klorok apakah jenama lain yang mengandungi 'sodium hypochloride' yang terdapat di pasaran pada masa kini?

Jawapan:

Jenama –jenama lain yang terdapat di pasaran ialah:

- i. Bleach
- ii. Cocorex

- iii. Kiraw
- iv. Clorox Bleach
- v. Dan apa-apa bahan peluntur yang mengandungi Sodium Hypochloride.

Soalan 4

Bolehkah digunakan bahan pencuci lain seperti sabun, sintok dan cendana bagi menggantikan bahan peluntur yang disebutkan di atas?

Jawapan

Tidak boleh.

Soalan 5

Mengapa larutan peluntur digunakan pada jirusan yang pertama semasa memandikan jenazah?

Jawapan :

Larutan peluntur digunakan pada jirusan pertama untuk membunuh kuman yang ada pada badan simati. Cara ini dapat mengurangkan risiko jangkitan kepada pengendali jenazah berkenaan.

Soalan 6

Mengapa kapas yang disumbat ke dalam rongga-rongga badan perlu direndam dalam bancuhan bahan peluntur?

Jawapan

Kapas tersebut perlu direndam dalam bancuhan bahan peluntur kerana ia akan menyerap dan membunuh kuman jika berlaku lelehan cecair badan simati.

Soalan 7

Bolehkah larutan peluntur dicampurkan sekali dengan air kapur barus bagi mengurangkan bau bahan peluntur?

Jawapan

Tidak boleh kerana kapur barus akan bertindak balas dengan bahan peluntur yang menyebabkan bahan peluntur tersebut tidak berkesan lagi untuk membasmi kuman.

Soalan 9

Mengapa sarung tangan perlu digunakan semasa mengendalikan jenazah?

Jawapan:

Sarung tangan digunakan untuk mengelakkan kulit tangan bersentuhan secara langsung dengan jenazah. Ini merupakan satu kaedah pencegahan dari jangkitan kuman.

Soalan 10

Kenapa harus digunakan lapisan plastik semasa mengkafankan jenazah?

Jawapan:

Lapisan plastik digunakan bagi menghalang penyerapan cecair dari badan simati ke kain kafan yang boleh menyebabkan jangkitan penyakit.

Soalan 11

Mengapa pengendali jenazah digalakkan memakai apron plastik, pelindung mata, hidung dan mulut serta kasut but (mengikut kesesuaian)?

Jawapan:

Pengendali jenazah digalakkan memakai apron plastik, pelindung mata, hidung dan mulut serta kasut but adalah bagi melindungi kekotoran dan jangkitan kuman melalui percikan darah atau cecair badan simati.

Soalan 12

Bolehkah ahli keluarga mencium jenazah HIV/AIDS?

Jawapan:

Boleh. Sekiranya kulit muka jenazah tersebut masih utuh dan tiada luka atau kudis yang mengeluarkan cecair, darah atau nanah.

Soalan 13

Kenapa proses pengendalian jenazah HIV/AIDS perlu diselia oleh mereka yang terlatih?

Jawapan:

Pengendalian jenazah HIV/AIDS perlu diselia oleh mereka yang terlatih supaya langkah-langkah pencegahan dilaksanakan sepenuhnya.

Soalan 14

Siapakah yang layak untuk menyelia pengendalian jenazah HIV/AIDS?

Jawapan:

Mereka yang layak menyelia adalah seperti berikut:

- i. Anggota kesihatan – Inspektor Kesihatan, Jururawat, Pembantu Perubatan,

- ii. Kakitangan Jabatan Agama Islam yang telah dilatih seperti:
- Pegawai Agama
 - Pegawai Masjid - Imam /Bilal/Noja(Siak)
 - Orang perseorangan yang telah dilatih

Soalan 15

Adakah perlu menunggu anggota kesihatan hadir dan menunggu untuk menyelia semasa proses pengendalian jenazah?

Jawapan:

Tidak perlu sekiranya pengendali jenazah di kariah tersebut telah dilatih untuk mengendali jenazah.

Soalan 16

Adakah boleh dibuka penutup muka bagi jenazah HIV/AIDS yang akan dikuburkan sewaktu meletakkannya ke dalam liang lahad?

Jawapan:

Boleh.

Soalan 17

Mengapa jenazah yang tidak diketahui status kesihatannya perlu dikendalikan seperti mengendalikan jenazah yang berpenyakit berjangkit?

Jawapan:

Ia sangat baik dilakukan untuk mencegah jangkitan kuman kepada pengendali jenazah.

Soalan 18

Mengapa kematian kes HIV/AIDS atau sebarang penyakit berjangkit perlu dilaporkan kepada Pegawai Kesihatan Daerah?

Jawapan:

Perlu dilaporkan mengikut Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988, seksyen 10(1).

Soalan 19

Adakah perlu menabur serbuk klorin ke dalam liang lahad?

Jawapan:

Tidak perlu

RINGKASAN TATACARA PENGURUSAN JENAZAH ISLAM

	Tatacara Mengendalikan Jenazah	Jenazah umum	Jenazah dijangkiti HIV/ AIDS	Jenazah tidak diketahui status penyakit
1.	<p>Peralatan keperluan untuk mandi jenazah</p> <ul style="list-style-type: none"> • sarung tangan getah 2 pasang • apron plastik • Pelindung mata • Mask • But getah • Takung mandian • Larutan peluntur 1:10 (Clorox) 	<p>Mesti</p> <p>Digalakkan</p>		
2.	<p>Mengapan jenazah</p> <p>i) Sumbat rongga dengan kapas</p> <p>ii) Lapisan plastik</p>	<p>Sumbat kapas biasa</p> <p>Digalakkan menggunakan lapisan plastik selepas lapisan pertan kain kafan bagi jenazah yang uzur dan yang mengeluarkan cecair badan</p>		

	Tatacara Mengendalikan Jenazah	Jenazah umum	Jenazah dijangkiti HIV/ AIDS	Jenazah tidak diketahui status penyakit
3.	Mencium jenazah <ul style="list-style-type: none"> • Jenazah yang utuh di bahagian muka • Jenazah tidak utuh bahagian muka 	Boleh Tidak digalakkan	Boleh Tidak boleh	Boleh Tidak boleh
4.	Sembahyang jenazah	Di mana-mana mengikut hukum syarak	Di mana-mana mengikut hukum syarak	Di mana-mana mengikut hukum syarak
5.	Mengkebumikan jenazah	Mengikut hukum syarak	Mengikut hukum syarak	Mengikut hukum syarak
6.	Penyeliaan pengurusan jenazah	Tidak perlu	Mesti – oleh pegawai masjid/ mereka yang telah dilatih atau anggota kesihatan	Digalakkan
7.	Pengendali jenazah i) basuh tangan selepas membuka sarung tangan	Mesti	Mesti	Mesti
	ii) merendam pakaian yang tercemar dengan larutan peluntur	Mesti	Mesti	Mesti

	Tatacara Mengendalikan Jenazah	Jenazah umum	Jenazah dijangkiti HIV/AIDS	Jenazah tidak diketahui status penyakit
	iii) mandi selepas mengendali jenazah	Mesti	Mesti	Mesti
8.	Peralatan yang digunakan i) rendam dan basuh dengan air bancuhan larutan peluntur sebelum dibuang atau dipakai semula	Mesti	Mesti	Mesti
	ii) Peralatan berasaskan logam perlu direbus	Mesti	Mesti	Mesti
9.	Takungan mandian dan lantai dicuci/mop dengan air bancuhan larutan peluntur	Mesti	Mesti	Mesti

DAFTAR ISTILAH

<p>AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome)</p>	<p>Adalah satu keadaan yang mana sistem daya tahan badan kehilangan kemampuannya untuk menangkis jangkitan lalu dengan itu menjadi mudah terdedah kepada jangkitan oportunistik dan jenis-jenis barah tertentu. Keadaan ini disebabkan oleh jangkitan virus HIV.</p>
<p>Pembawa HIV</p>	<p>Seseorang yang telah dijangkiti virus HIV tetapi tidak menunjukkan apa-apa tanda penyakit. Mereka kelihatan sihat dan boleh menyebabkan jangkitan kepada orang lain jika mereka melakukan hubungan seks, menderma darah, menderma organ atau berkongsi jarum suntikan dadah. Status HIV seseorang hanya boleh diketahui melalui ujian HIV.</p>
<p>Virus HIV (human immunodeficiency virus)</p>	<p>Merujuk kepada virus yang menyerang dan melemahkan sistem daya tahan badan lalu dengan itu akhirnya menyebabkan AIDS.</p>

RUJUKAN

1. Cawangan AIDS/STD, Kementerian Kesihatan Malaysia (1999). Garispanduan Pengendalian Jenazah Islam Dari Aspek Kesihatan
2. Kementerian Kesihatan Malaysia (1997), Pekeliling Garispanduan Pengurusan Jenazah HIV/AIDS Positif.
3. Cawangan AIDS/STD, KKM (2002). Garispanduan Pencegahan Umum di Rumah.
4. Cawangan AIDS/STD, KKM (2002). Standard Precaution.
5. Ministry of Health Malaysia.(1995). AIDS Series 6. Universal Infection Control Precautions.

SENARAI NAMA PESERTA

1. Dato' Dr. Faisal bin Hj. Ibrahim
Cawangan AIDS/STD
Kementerian Kesihatan Malaysia
2. Dr. Rohani bt. Ali
Cawangan AIDS/STD
Kementerian Kesihatan Malaysia
3. Dr. Abdul Rahman b. Hj. Samion
Cawangan AIDS/STD
Kementerian Kesihatan Malaysia
4. Dr. Rahimi bt. Hassan
Jabatan Kesihatan Negeri Pahang
5. Dr. Mahanim bt. Md. Yusof
Jabatan Kesihatan Negeri Melaka
6. Dr. Rozaini bt. Mat Shah
Jabatan Kesihatan Negeri Pulau Pinang
7. Dr. Rohani bt. Ismail
Jabatan Kesihatan Negeri Kedah
8. Dr. Narimah Hanim bt. Ibrahim
Jabatan Kesihatan Negeri Perlis
9. Cik. Sharidah bt. Zainal Abidin
Bahagian KESUMA, JAKIM
10. Puan Salamah bt. Hassan
Hal Ehwal Islam, JAKIM
11. En. Md. Mokhtar b. Hj. Osman
Majlis Agama Islam Dan Adat Resam Melayu
Pahang
12. En. Hamdan b. Hj. Chu Abdullah Gapor
Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak

13. En. Ahmad Saraji b. Ahmad
Jabatan Agama Islam Kedah
14. En. Ahmad Zaki b. Ghazali
Majlis Agama Islam Kedah
15. Tuan Hj. Jalidar b. Abd. Rahim
Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sabah
16. En. Salehudin b. Hj. Bakar
Jabatan Agama Islam Perlis
17. En. Abd. Rahman b. Hj. Yusof
Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan
18. En. Zainal Abidin b. Masri.
Jabatan Agama Islam Perak
19. En. Azmi b. Tengah
Jabatan Hal Ehwal Agama Terengganu
20. Tuan Hj. Salleh b. Hj. Sulaiman
Jabatan Agama Islam Sarawak
21. Tuan Hj. Abu Bakar b. Watak
Jabatan Agama Islam Johor
22. Tuan Hj. Mohd. Zamri b. Kambari
Jabatan Agama Islam Johor
23. En. Mat Idris b. Yusof
Jabatan Agama Islam Kelantan
24. En. Adnan b. Muhammad
Jabatan Agama Islam Pahang
25. En. Ahmad Husaini b. Mustafa
Jabatan Agama Islam Negeri Sembilan

